

SZARVASI ÚJSÁG

Hetilap, a tarsadalom, közgazdaság és irodalom köréből.

ELŐFIZETESI ÁR:

Egész évre 6 frt. — kr.
Félévre 3 frt. — kr.
Negyedévre 1 frt. 50 kr.

Egyes szám ára 12 kr.

MEGJELENIK:

hetenként egyszer **vasárnap**.

Az előfizetési és hirdetési pénzek, úgy a lap s elemei részét illető közlemények a szerkesztőhöz Szarvasra küldendők

A nyilt-térben minden garmondsor díja 25 kr

HIRDETESEK

jutányos áron vétetnek fel.

A hirdetések az „Árpád” irodalmi és nyomda iktézetbe küldendők. Ugyanitt fizetendők azok díjai.

Budapesten lapunk számára hirdetéseket el fogad Jaulusz Gyula Dorottya utca 11. sz. továbbá A. V. Goldberger, servitater 3. sz. alatt.

Értsük meg egymást!

Az emberek kardjaikat szántó-vasakká es szuronyokat sarlókká kovácsoliák és nem tanulnak többé háborút viselni. É. saias.

Szegény honatyák! ott ültetek a bársony levontagyötrelém-támlákon, ott izzadtatok a puhak inpadokon és — neveltetek! Nem hiába tartja a magyar közmondás: Sirva vigad a magyar. No bizony nem szerettem volna ott lenni a börtönökben, mikor óraszámra elöttetek hadonáz vala az Istóczytól dressirozott Ónodi, jó hazánkfia a modern den Quichotte, egyre háborút üzengetve agyrémének az ókor homályából fel-felmerülő, hosszú szárnyu szelmalmok óriási szörnyetegjeinek. Mikor heged már egyszer be a régi seb! Valaha sötétség vol, és a bolond élt; most világosság van, s a bolond él.

Az mind nem volna nagy baj, ha a bolond saját szakálára járná el a bolondok tánczát, ha a Ro-inante kaprioljai alatta csak őt magát sodornák a szélkeverte, nyaktörő, végtelen semmiség üres ségibe. De sajná'atos, hogy e közmondásnak: „Egy bolond százat csinál” — rendesen igazaszkodott lenni.

Akár hányszor történt már, hogy valamely társaságot, mely vigadni összejött, a komolyság nehéz lidércze annyira lebilincslte, hogy a vigság sehogysen akart lábra kapni. A vendégek mindnegannyi köszöbor, neki meresztik a szemeket az elöttök álló, kéjese, párolgó tányéroknak, szóltanul érzéketlenül. Ott az asztal végén ül egy puffadt pofájú, apró szemű kis emberke. Ez a városbeli társaságok egyetemének a bohóca. Ennek bizony a tüzet szikrázó bor mellett i. kélleu komorság nem tetszik. De ő sem talál semmi rugó okot a vigságra, őt is megigézi az ál-

talános bús állapot. Azonban az ő természete ezt soká el nem tűrheti „No várjatok, majd felrázlak én”! Egyszerre hátra dől a tám'áján, mintha a hanyat esnkészülne, és oly torokrepesztő kaczagásban tör ki, hogy az egész, nagy terem viszhangikz tőle. A vendégek merevségökből felriadva, zárt ajkakkal és tág nyilt szemekkel rábámulnak, de ő egyre nevet, nevet kiömlik belőle a kaczagás, mint a mogoró a zsák-ból; e vad kaczaj utáni egyes kérdésekre nem feelve, csak kaczag, röhög, nevet mint a boszorkányok a szombat esti ördög lakodalmán. No már most a vendégek sem bírják tovább; elsőb egy, azután kettő, utána az egész vendégsereg bele vág a szünni nem-akaró kaczajba, mig végre, egy poklot zuditó általános nevetés tölti el a tágas terem minden zig zugát. A vigság egyik teremből a másikba özönlik, elkapja a felszolgáló szellemeket, innen a konyhába, az udvarra az istállóba is talál utat, a lovak felriasztatva, rémülten nyeritenek, b'imbölnék a bikák; uczu! innen nyargul a nevetésözön az utcára, a piacra, a város egyik negyedéből, a másikba. És mikor már a terem, a konyha, az udvar, a piac és az egész város, mindenki hasát tartva, a nélkül, hogy tudná miért, torokszakadtig nevet, hogy a könyvek záporként hullanak alá, — akkor a kis puffadt pofájú emberke feláll, halgatva keresztbe teszi karjait, lenéző mosollyal tekinti e kaczagó sokaságot és megelégedetten így szól magában: Ez az én művem; Egy bolond sokat tett bolonddá!

Ilyféle experimentumot kísért meg Magyarország antisemita apostoli szent kettesége: Istócy-Ónodi. Nekik ez ország nyugalma, békéje, mely a művészetek, iparnak és polgári jólétnek szülőanyja, nem tetszik. Nyugtalan, izgatásra hajlandó szellemök ily csendes,

rendezett elembe nem élhet, megfulna benne, mint a cápa, mely a hajófödélzetten a tiszta zamatos, az érzékeket részegítő, balzsamos levegőben kiadja a páráját.

A fődplog nekik az, hogy hol és min kell kezdeni, az eredmény szerintök egészen biztos. Mert valamint egy gyenge madár felrepptenése, egy szélfulalom hajintotta hópehely képes egy egész vidéket pusztító, romboló lavinát, mértföldekre elhalló menydörgőzajjal az Alpak lejtőiről a völgyekbe alázúditani; úgy számítanak ők egy oda vetett szó, egy nemtelen piszkos vád felvetése által az egész társadalmi csendes tengert felzavarni, hogy hatalmas hullámai majd égis feltornyosulva, majd a széditő melységbe alázúdulva, az állami járművet a sziklához csapják, oly erővel, hogy a századok munkájába kerülő, pompás építményt ezer darabra összemorzsolják:

Szóval csak kezdeni kell a többi magától jön! Kutassuk a társadalom gyengéjét, az Achilles-sarkot!

Ott legkönnyebben megsebesíthető. És ha egyszer szuró nyilhegyét ott érzi hatalmas testében, többé nincs feltartóztatás. Mint a megsebesített oroszán, vad dühében neki rohan bünösnek, ártatlannak egyaránt, tombolva, ölve, pusztítva, rabolva. És ha majd városok égre vetik fel a pusztító lángokat, ezerek jajveszéklése eltölti a levegőt, anyák siratják megölt

gyermeküket, gyermekek földet rázó panasszal keresik vérben fetregő szülőiket; mikor a társadalmi élet, az állami gépezet ily módon össze-vissza hanyva, primitív chaosba összeroskad: Akkor Istócy-Ónodi ott a dombtetőn, távol minden veszélytől, összekulcsolt karokkal, önelégülten mosolyogva e szakvakra fakadnak: „Ez a mi művünk!“ „Oh boldok!“

„Kutassuk a társadalom gyengéjét!“ A zsidókérdés a legalkalmassabb rugó! Van szólásszabadság, szabad sajtó. Mily hatalmas két eszköz! Valami nagy költői tehetségre nincs is szükség, hogy bizonyos tisztálatlan, pisztos koholmányokat kiköltsünk. Minek törnök is mi szépen fodrozott koponyáinkat ilyesmivel! Kész az már, mint a mindennapi imádság, a melyet csak el kell mondani, a nélkül, hogy a mondandókat csak meg is gondolná az ember. Ott a középkori mesék óriási raktára, melyek a zsidók feől elég szép történeteket tartalmaznak; ott a düh —, gyűlölet — és irigységtől eszenvesztett Rohling munkája; ott a kereszties hadjáratok történetében számosan elszórt, vérrel áztatott zsidó komédia. Van abból un-tig elég. Mire való a fejtörés, gondolkodás! Csak bele kell markolni, a legjavát onnan kiszakítani, és — egy kissé felfrissítve a nép közzé hajintani feltámad a régi áldott aranykor, hol a vér csak amugy folyik, mint a patak, a pénzládák, most már a wert-

TÁR SZÁ

*Heine Goethétől. *)*

Valamint a közvélemény szemében a romantikus iskola katolikus alattomoskodásainak lelepleztetése által, tönkretétetett; úgy egy idejűleg saját templomában kelle hallania megsemmisítő tiltakozást, még pedig amaz istenek egyikének szájából, kiket e templomban önnönmaga állított fel. Ugyanis Goethe, lelépve piedesztaliáról, kimondta a „kárhózat“ szót Schlegel urak — ama főpapok felett, kik neki oly sokáig tömjéneznek vala. Ez egyetlen hang semmivé tette az egész kompániát; szanaszét rebbentek a középkori kisértetek behúzódtak homályos várdüledékeikbe a baglyok; ismét ócska tornyaik felé szalángóztak a hollók; Schlegel Frigyes Bécsbe ment, hol is naponként misét hallgat és kacsapecsenyét eszik vala; Schlegel Agost Vilmos úr Brahma pagodájába vonúlt.

Az igazat megvallva, akkor időben Goethe nagyon kétértelmű szerepet játszik, s őt nemilletheti feltétlen dicséret. Am másrészt az is igaz, Schlegel úr sem vették valami nagyon komolyan a dolgot Gathével szemben; talán csak mivel nekik — as ő-iskolával folytatott polemiajukban egy élő költőt kellett példányképül fellátniok, és mivel erre Goethénél alkalmasabb egyéniséget nem találtak s tőle némi irodalmi segílyt is vártak, oltárt építének számára és neki tömjenezének és hagyák a népet térdelni előtt. Különben is Goethe közvetlen közelökben vala. Jenából

Weimar a egy allée veze csinos, szilva-termő fákból, — a szilva pommasan ilyl a nyár hevéttől szomjas embernek; és gyakran zarándoklának ez uton Schelegelék és Weimaran egyetnást megbeszélének Goethe titkos tanácsos úrral, ki nagy diplomata volt mindég, és nyugodtan végighallgatá Schlegelékét és közbe mosolygott, hébe-hóba enni adott nekik, majd meg egy-egy szivességet tett velük és a tb. és a tb. Schillert is közbefogták Schlegelék; de Schiller jámbor őszinte ember volt s mit sem akart tudni róluk. Goethéve folytatott — s minap közzé tett — levelezése némi világot vet mind kettőjüknek Schlegelekhez való viszonyára Goethe előkelően mosolyog felettük; Schiller boszankodik imper-tinens botrány által feltűnési vágyukon, és őket „pimaszok“-nak nevezni.

Bármennyire is előkelő Goethe magatartása, eljárása, — még is mivel sem kevésbé áll a tény, miszerint hirneve legjava részét Schlegeléknek köszönheti. Ők hozak dívatba, ők mozdíták elő műveinek tanulmányozását. A lenéző, sértő modor, mellyel ő e két férfit végül elutasítá magától, — nagy hálátlanságot árul el. Talán az bántá a mély belátásu Goethét, hogy Schlegelék őt csak eszközzül akarák felhasználni céljaikra; talán e czélok őt, egy prorestáns állam miniszterét, kompromittálással fenyegeték; talán a felébredt ó-pogány istenharag volt az nála a sötét, ködös katolikus üzelmek láttára; — mert, valamint Voss a merev egyszemű Odinhoz*), — úgy Goethe a nagy Jupiterhez hason-

*) Részlet Heine „die romantische Schule“ című művéből. Iratott 1833-ban francia olvasó közönség számára.

*) Lásd ugyancsak a mű más helyén e sorokat: Ha én Vosst az ő polemijában és egész tényében szemügyre veszem, nekem úgy tetszik, mintha magát az egyszemű Odint látnám, a ki odahagyja Asgynd várát, hogy

beinkassák — nyitva állanak számunkra, a szép-nem bájai, többé nem tilosak kéjszomjazó vágyainknak.

Nekünk nem kell egyéb csak gyűlölet! Erre pedig elég számos az indító ok. Ezek a szemtelen to-lak-dók, hát nem mindenütt ott vannak? Menj a ke-ügy miut keresdelmi csarnokba, ott szerepelnek ők csak mi, a tudományok, művészek, az iparterén csak olyan já-raosak, mint mi, sőt vannak köztük olyanok, kik a tudományok és művészetek dolgában még egy Istócyt és egy Ónodit is tútesznek. És ez még mind kevés ezen parvenü embereknek, ők még többre is ipar-kodnak; ők elég merészek, Magyarországot csak úgy szeretni mint mi, oly vakmerők, a magyar nyelvet és irodalmat csak olyan ügyességgel és oly tökélyvel kezelni, mint én. Istócy, mint te. Ónodi! De hát mit akar még ez a piszkos nép? Hát nem elég nekik, hogy a keleti nyelveket ismerik, németül, fran-oziaul, angolul beszélnek, hogy még a magyar nyel-vet is elsajátítják tőlünk, annyira, hogy nekünk Is-tócyak- Ónodiaknak itt ott alig egy hitvány morzsa marad belőle!

Ezért boszút állunk. Minthogy pedig erőtlene-k vagyunk, tehetetlenek ellenük uszítjuk a népet! Vádoljuk őket azon régi ráfogásokkal, melyek a kö-zépkorban olyan lelket emelő, az emberiséget neme-

lita gondolatvilágát és testalkatát, külső megjelenését te-kintve. Amanak természetesen Thorral kalapácsával kelle magyarosan közibük iitnie; ennek csak amrosia-sürtös fejét kelle megráznia. — és Schlegelék reszketének és tovasom-polygának. Goethe ama tiltakozásunk nyilvános okmányá a Goethe-féle folyóirat: „Kunst und Alterthum“ 2 ik füze-tében látott napvilágot ilyen czimvel: „a keresztény hazafias új-német művészet. „Ezen cikkével Goethe egyszermind az ő 18. brumaire-jét alkotta, meg a német irodalomban; mert ő, — miután Schlegelüket oly kegyetlenül kiüzé a templompól és amazok legkevesebb ifjainak nagy részét saját személye közé voná és a közönségtől, mely a Schlegel directoriumot rég megutálta, kikiáltaték, — megálapítá, egyeduralmát a német irodalomban, És ez óráról fogva Schlegel urékról többé szó sem volt; ha még épen hébe-korba beszéltek is róluk, ép úgy, mint mai időben néha-néha Barras, vagy Gohieról; nem is beszéltek inntúl ro-mantikus és klasszikus költészetéről, hanem Goethéről és újfent Goethéről Természetesen e közben oly költő is kilépett a küzdőtérre, kik erő és phantázia nem sokkal hátrább álltak Goethénél; de ezen költők őt udvariasságból felettük állónak ismerték el, őt hódolattal vették közül, kezeit csó-kolták és térdeltek előtte; a Parnassus eme grandjai azonban mégis különböztek a nagytömegetől és pedig annyiban hogy ők Goethe jelenlétében is fentarthatták fejeiken a babérkoszorút Olykor-olykor appositiont is képeztek ellene de akkor megharagudtak, ha valamely, náluk kisebb rangú

Ottenborfban iskolamester legyen, és a ki itt a szőke holsteiniakat latin declinációra még kereztény katekizmusra tanítja, és a ki szabad óráiban a görög költőket németre fordítja s erkölcsönzi Thoritól a kalapácsot vers-ídomit-ni, és a ki végre — beleunva a fírasztó munkába — szegény Stolperg Fricinek a kalapáccsal a fejére csap ...“

sító, borzasztó vérrontásokat eredményeztek! Igazat mondunk-e vagy nem, avval ne törődjünk, mert a cél szentesít az eszközt!

Azonban nagyon tévedne valaki, ha azt hinné, hogy az ilyféle nemes és humánus üzelnék Istócy-éknál egyedül bosszuállási ösztönből erednek. Tradicionalis alapelvek is szerepelnek e véres játékokban. Mert tudd meg t. olvasó, az istócy-féle családfa olyan régi, hogy még a chinai Csing-Csing dynasztia sem dicsekedhetik régibbel. Igen messze vezetne minket ha ezen családfa számtalan és messze terjedő ágait mind bonczolás alá vennők; csak annyit mon-dunk felőle. a menyinyi ezen sorok keretébe való.

SCHIFF ADOLF.

(Folytatása következik.)

HIREK

— (A szarvasi kisdédővőegyesület) javára helybeli műkedvelők Novemberhó 4-én hangversenyt rendeznek, mely a „Bárány“ vendéglő nagytermében tartatik. A hangversenyt zártkörű táncmulatság követi.

— (Békésme-gye) közigazgatási bizottságához Szé-kács István urat a gróf Trauttmansdorff orosházi jószágainak igazgatóját nevezték ki közigazdasági előadónak.

egyéniség isfeljogosítva érezé magát Goethéi káromolnia. Az aristokrat, ha még oly rossz indulattal viselletnek is fejedel-meik iránt, mégis boszankodnak, ha a plebs is amazok ellen tüntet. És Németországon a szelem aristokratáinak az utóbb két év tized alatt alapos okuk volt Goethére nehezteni. Abban az időben én magam is meglehetősen keserünn nyilat-koztam felőle: Goethe a na XI. Lajoshoz hasonlít a, ki a főnemsséget elnyomta s a triersétát-t fölemelte. —

Viszatasztó látvány vala az Goethe félt minden önnál-ló, eredeti tehetségtől és feldicsért és magasztalt minden jelentéktelen írőcskát; igen, sőt ezzel annyira ment, hogy elvégre a közepszerűség brévéjéül tekintetelt Goethe dicsérő nyilatkozata.

Továbbat beszélek majd az új költőkről, kik Goethe császársága alatt tüntek fel. Egy fiatal erdő ez, melynek fái még csak most látatják való nagyságukat, amióta ledőlt a százados tölgy, melynek lombosátora rajtuk oly messze fölül'emelkedék és őket beárnyazá.

Nem voltunk hijával, mint fentebb említettem, ellen-zéknek, mely Goethe — ezen óriás fa — ellen elkeeredé-ssel viselletik A legellentétesebb elveket valio férfiak csat-lakozanak ez ellenzékhez. Az ó-hittiek, az orthodoxok azért boszankodának, mivel az óriás fa törzsében egy, szent képet rejtő fülke sem vala található, sőt mivel hogy e fülkekben meztelen erdei nymphak üzék boszorkány játékokat, és ők kész örömet vágták volna ki vala miképen sz. Bonifác, szentelt baltájukkal e csoda-tölgyet: az úgy-hittiek, a libe-ralismus vallói pedig, a miatt nehezteleének, hogy ezt a lát sehogysem lehete valami „szabadság-fának“ — annál kevés-bé valami barrikádnak felhasználni. Valójában e fa nagyon is magas volt; nem lehetett fejére nyomni egy piros sapkát.

— (A kilépetl) vagy elhalt választott lörvényhatósági tagok helyett Békésmegye területén f. évi decz. 3-án fognak az új tagok megválasztani

— (Az evangélikusok) egyetemes gyűlése Békésmegyében is egy kis mozgalmat idézett elő. A fővárosi sajtóban egymást érik a nyilatkozatok B.-Csaba és Szarvas népének hazafiságáról — és állítólagos pánszláv szelleméről. Zsilinszky Mihály orsz. képviselő ur a pánszlávistikus lapokkal kapcsolatba hozott vád ellenében felszólalván, az „Égyetértés” szerint így nyilatkozott: „A legnagyobb örömmel fogadom el az elnök által enuncziált végzést. Nem akarok hozzá adni vagy rajta változtatni, de engedjek meg, hogy én, mint az alföldi egyházak egyikének küldöttje, nyilatkozzam arra vonatkozólag, amit Th. ur mondott midőn B.-Csabát és Szarvas a szláv lapokkal kapcsolatba hozta. Ezért kénytelen vagyok kijelenteni, nehogy a dolgot az egész ország más világításba lássa, hogy sem B.-Csaba, sem Szarvas, a magyar kulturális intézmények és a magyar hazafias érzelmek ápolásában az országnak egy városa mögött sem maradnak hátra.” Más lapokban az állott, hogy Zsilinszky képviselő ur a tót lapok járatását a katolikusokra hárította, majd egy kiigazítás szerint hogy nem csupán lutheránusok de többnyire katolikusok járatják a tót lapokat. Ez ellen a katolikusok felszólalták és névsorok közlésével hárították vissza az állítólagos vádat a lutheránusokra. Mire azták Zsilinszky ur nyilatkozott, hogy sem Csaba, sem Szarvas népe nem vádolható panszlavizmussal, de azért jobb lenne, ha tót lapok helyett magyar lapokat járatna és olvasna.

— (Bajza-emlék.) Gyöngyösről írják lapunknak: Itt mozgom indult meg, hogy a közel fekvő Szücsi nevű faluban Bajza József költő szülőházát emlékkövel jelöljék meg. A

és alatta carmagnolet táncolni. A nagy közönség azonban épen azért tisztelé e fát, mivel oly önnállóan fonséges vala mivel oly edesen betölté az egész világot illatival, mivel agái oly nagyszerűen tornyosulának az égre, miszerint úgy tetszék, mintha a csillagok e nagy csoda-fa aranyos gyümölcsei volnának.

Az ellenzék tenyleges működése azonban csak az u. n. áll — „Vándorévek” megjelenésével vette kezdetét, mely mű „Wilhelm Meisrer Wanderjahre” cím alatt Guedlinburgban 1821-ben, tehát nem sokkal Schledelék letünte után, jelent meg. Goethe ugyanis fentnevezett cím alatt tudatta „Wilhelm Meisster Lehrjahre” című művének folytatását, és különös módon e folytatás épen egyidőben jelent meg amaz irodalmi hasonmásával, melyben nem csak a Goethe-féle ir modor volt utánözva, de a melyben Goethe eredeti regényének hőse is cselekvő személyképen lépett fel. Ezen utánzás nem csak sok szellemről, hanem s még inkább nagy taktikáról is tanúskodott, és mivel a szerző névtelenségét egy jó ideig megőrizni képes vala, s kiletét híjába találgaták, — ez által a közönség érdeklődése mesterségesen fokoztalék. Végül azonban kisült, hogy a műszerzője egy idegelé ismeretlen falusi pap volt. névszerint Pustkuchen; a mi frncziául annyi, mint: „omellette soafflée,*)” oly egy elnevezés, mely egész lényét jelképiesen kifejezé. Nem volt ez egyéb, mint a régi pietistikus kovász, mely aestheticailag felpuffadt. E műben szemére vettetik Goethének, hogy költeményei nem bírnak morális céllal; hogy ő nem képes alkotni nemes alakokat, hanem csak köznapi figurákat faragni; hogy ellenben Schiller megannyi ideális, nemes jellemeket teremt és ennél fogva nagyobb költő.

*) Magyarul körül-belül: „tojás-felfúj.” (?) — Ford,

jó szándék azonban aligha hajótörést nem szenved a mostani tulajdonos közönyén, ki noha unokavére a nagy költőnek, maga részéről semmiféle áldozatra nem hajlandó.

— (Párbajt vívó szerkesztők.) Széke-kehérvárol Gáspár Imre a Szabadság szerkesztője és Gramannetz Cs. Emil a Széke-kehérvár és Vidéki szerkesztője mint lapunkat értesítik — véres kard párbajt vívtak. Gáspár fején és testenek más helyén is súlyosan megsérült. A már régóta folyó polémia szolgálatott okot.

— (Bismarck) grófné magyarul tanul. A „Dunántúl” Bismarck Helén grófnének levelét közli Kochantimból. Felső-Sziléziából, melyet Ródel Antal fötanítónak írt Szombathelyre, ki tudvalevőleg egy német-magyar nyelvtant írt. A levélben a grófné több rendbeli felvilágosítást kér a szerzőtől, a mi annak bizonyítéka, hogy nagy érdeklődéssel tanulja a magyar nyelvet.

— (Vasúti baleset) Németországban a vasúti balesetek szintén nagyon gyakoriak. Tegnapelőtt Bönen vasúti állomási Westpháliában két tehervonat összeütközött, minek állítólag a sűrű köd volt oka. Az összeütközés horzasztó volt. Három működésben levő mozdony romlatott szét, két teher szállító waggon szétzúzatott, több megsérült. A vonaton utazó személyzet közül számos megsebesült.

— (Fekete hírlapírók) Ki merete volna ezelőtt húsz évvel az Egyesült-Államokban megjósolni, hogy az államok fővárosában csupa fehér néger hírlapíróból álló zsurnalizta-gyűlés fog ülésezni? Pedig az Unionak ma már 125 olyan hírlapja van melyet „színes” hírlapírók adnak ki. Ezek a hírlapok már évek előtt egyesületet alapítottak ez alatt a cím alatt: „National Colored Press- Association” s ez évi közgyűlésüket az Egyesült-Államok fővárosában tartották. A tárgyalások három napot vetek igényben és számos

Ezen — különös vita tárgyat képező — körülménynek hogy t. i. Schiller nagyobb volna Goethénél, volt ama könyv előidézője Őrületig vitték a két költő műveinek összehasonlítását és a vélemények különbözők valának. A Schilleristák nagy garral enliték erkölcsi fonségeségét egy Piccolominek egy Theklának, egy marguis Oosának és egyéb Schiller-féle szimbadi hősöknek; míg ellenben a Goethe-féle alakok: egy Philiné, egy Kätchen, eg Klärchen és más efféle gyönyörű teremtesek erkölcstelen nőszemélyeknek kürtöltettek ki általuk. A Goetheisták megjegyzék mosolyogva, hogy bizony amaz alakok, és általában a Goethe-féle hősök, minz erkölcsös személyek mellett nem is igen lehetne védőül féllépni, — de hogy ám másrészt a morál oktatása — mit Goethe költeményeitől követeltek — épenséggel nem a művészet célja; mert a művészetben nem rejlik cél, ép úgy mint nem rejlik cél a mindenségben, — a hova a „cél” és „eszköz”, fogalmakat csak az ember fürkészte be; a művészet, miképen a világ saját magáért létezik, és miként a világ mindörökké ugyanaz marad, ha mindjárt az emberek nézete annak megítélésében szünet nélkül változnak is, — úgy a művészetnek is az emberek időszerű nézeteitől függetlennek kell maradnia; és így különösen függetlennek kell maradnia a művészetnek a morálsól, mely a földön mindig megváltozik amint egy-egy új vallás lép előtérbe és elnyomja a régit. És valóban a mennyiben századok lefolytával mindig egy-egy új vallás emeli fel fejét, és a mely vallás, ha az erőlesőkbe megy át, mint új morál nyilvánul, — akkor minden idő a múlt műremekeit, mint erkölcsteleneket, eretnekeknek deklaretálna, ha a művészet remekeit az időszerű morál mérővesszejével kellene megítélni. Miként azt magunk is megértük, hogy jó keresztjének, kik a húst-ez ördögi valamit —

oly határozati javaslatot fogadtak el, melyeknek célja a „színes” hírlapok szellemi harcát a „fehérek” ellen teljes erővel folytatni.

Nyiltér.

Válaszul Silberstein Fülöp urnak e hó 19-ről keletkezett és hozzám intézett levelére — szarvasi kártyásaim tudomására.

Szarvas-on volt üzletemnek az ez év elején történt megszüntetésével a Silberstein Fülöp vezetése alatt álló „Silberstein Ignác fióküzlete” adósom volt, részére hitelezőt arukért 65 frt 10 krnyi összeggel, és noha az ebbeli vásárlások nem voltak lejáratú időhöz kötöttek, követeléseim beszerzésénél tekintettel voltam a közltem és a hivakozott fióküzlet nevezett vezetője között fennálló baráti viszonyra, követeléseim kifizetésére folyó é. majus 1-ig haladékot adtam. Ezen időre sem egyenlívén ki ados czég tartozását, felhívtam annak eszközzésére, mire válaszul a következő levelet kaptam:

„Szarvas 19. 5. 882 T. Szécsi” Ede urnak Szegeden. Becses sorait megkaptam, de igen kérem sziveskedjék követelésével e hó végéig elvárni az üzletek oly rosszul mennek hogy legjobb akarat mellett sem vagyok képes azonnal tartozásomat kiegyenlíteni, maradtam baráti tisztelettel Silberstein Fülöp. s. k.

De ezen ígéret se lett betartva. E hó 15 ki időközben Szarvason megfordulván, ezen említett követeléseim beszédendő, adósom üzletebe mentem, hol S. F. úr tudtomra adá, hogy fivére S. I. fiók üzletét átvette és azt saját czége alatt veze

kárhozatra ítélték, egészen felháborodtak egy-egy pogány istenkép megpillantásakor; hogy szemérmes barátok az antic Venusra kötöt kötöttek; sőt hogy egész a legujabb időkig mindig odaragasztgatták meztelen szobrokra azt a nevetséges fügefalevelet; megértük, hogy egy jámbor quaker egész vagyont feldlida csak hogy Giulio Romano legszebb nythologiai festményeit összevásárolhassa és elégethesse — ezért igazán megérdemelne, hogy bejusson a mennyországba s hogy ott naponként elvirgácsolják. A vallásnak, mely Istent, úgy szólva csak az anyagba helyezé és a mely enl-fogva csak a húst tartá isteninek, midőn az a közerkölcsbe ment át, oly morált kellett létesítenie, mely szerint csak azon műrekek volnának méltánylandók, melyek a húst istenítik és a mely szerint megfordítva épen a keresztény műrekek, mint a, melyek a hús kárhoztatandó voltat tanítják, ábrázolják, — volnának, mint erkölcstelen művek elvetendők. S csakugyan lehetséges, hogy egyazon műrekek mely egy országban erkölcösnek mondatik, másországban hol az erkölcök egészen más vallás szerint módó-ulának erkölcstelen műnek tartatnék, p. o. a mi képző művészeünk egy igazhitű moslim szemében útalat tárgyát képezi, míg ellenben némely művészetek, mik Kelet háremeiben nagyon is ártatlanoknak tekintetnek, egy keresztényen előtt undorító. Minthogy Indiában egy bajadere helyzete a morál által épen nem kárhoztatik, azért ott a „Vasantasena dráma, melynek hősnője egy közönséges örömlány épen sem tekintetik erkölcstelen műnek, mernék csak azonbán e darabot egyszer a Théatre francaisban színre hozni, az egész földszint „erkölcstelenség”-et kiáltana ugyanaza földszint mely naponként gyönyörrel végignéz holmi, szerelmi kalandoktól hemzsegő darabokat, — miknek hősnői ifjú özvegyek, kik a darab végén egész vigan férjhez mennek, a helyett hogy, mint az indusok morálja megkívánja, boldogult férjükkel magukat megégettetnék.

Amennyiben pedig a Goetheisták ilyen szempontból a művészetet indúlnak ki, ők egy más külön magában álló világnak tekintik s melyet oly magasra helyeznek, hogy

li most. Ezen értesítés engem annal inkább meglepett, minl hogy a kereskedelmi szokás és a fennálló törvények figyelmen kívül hagyásával én mint hitelező a czég változásáról, értesítenem lettem. Reflektálván még kiegyenlítés követelésére, S. F. úr elcsodálkozott azon, hogy fivére — a volt czég tulajdonsa — ezen tartozást még ki nem fizette, holott ő (S. F.) azt az üzlet átvétele alkalmával létrejött megállapodásában fivérének beszámította, — és szentül ígérte, hogy — saját szávaival öve — bátyja útján a pénzem harmadnapra Szegeden birtokomba lesz.

Tamaszkovda S. F. úr e nyilatkozatára e hó 16 ikán személyesen megkerestem B. Csaban Silberstein Ignác urat ezen ügynek rendezése végett, — de itt ismét S. Ign. úr azon meglepő nyilatkozattal fogadott, hogy ő nekem nem tartozik, illetőleg nem tud arról semmit, és keressem az árúk árát azon, mivel azokat kiszolgáltattam.

S. Ign. úr eme nyilatkozatát közöltem azonnal levél által S. F. úrra és miután a kilátásba helyezett 3 nap elteltével sem voltam a várt pénzküldemény birtokában, e hó 19 ikén egy nyitot táviratban értesítettem erről S. F. urat és felkértem a pénz beküldésére, mire ugyanaz nap ő szinte távirati úton értesít, hogy a szombati október 21-iki postával S. I. úrtól megkapom a pénzt. A szombati posta a táviratban ígért pénz helyett, hozott S. I. úrtól egy levelet melynek szerinti közlésétől a jó izlés tekintetéből el kell állanom. Abban az én egykori laktársam és „jó barátom” !! kire nézve „S. Ign. fióküzletének” 65 frt. 10 kr. hiteleztem, ki fentidézta (19/15) levelében „baráti tisztelettel” önmaga ígérte követelésemnek röviden kifizetését, kire nézve nem vettem mindjárt, igénybe a peres utat, abban a

az egész emberiség, összes üzelmeivel, változó és haladó vallás- és moráljával egyetemben alatta hömpölyög tova. De én e nézetnek feltétlenül nem hódolhatok; a Goetheisták ugyanis félrehagyják magukat vezettetni az által, miszerint magát a művészetet programolják a legfelsőbb valaminek és elfordulnak a másik, a való világ igényeitől, a mely világot pedig mégis csak az elsőség illeti.

Schiller amaz első világhoz inkább csatlakozott, mint Goethe, és őt e tekintetben dicsérnünk kell. Őt, Schiller Frigyes, hatalmasan megragadta korának szelleme. Ő e korszellem nyomában igyekezett haladni, ő szellemtől ösztönöztetett, ő elkísérte a harcba. Ő zászlóját hordozá, ugyanazt a zászlót mely alatt a Rajnán-túl oly elragadtatással küzdének az emberek, s a mely zászlóért mi is még mindig készek vagyunk legdrágább vérünket ontani. Schiller a forradalom nagy eszméiért küzdé ő lerombolá a szellem bastílejait ő építé a szabadság templomán, és pedig ama nagy templomon, melynek minden nemzetiséget, hasonlóan egyetlen testvérvérközséghez, fel kell ölnie; ő kosmopolita vala. Ő pályáját e mált iránti ama gyűlölettel kezdte meg mely gyűlölet „Rablóiban” nyilatkozik, a mely művében ő egy kis titánhoz hasonlít, ki elszalad az iskolából és szapszot iszik és Jupiter ablakait behajigálja; ő pályáját a jövő iránti azon előszeretettel fejezte be, mely szeretet már „Don Karlos”-ában mint egy virágerdő viruló fel, — és ő maga az a maeqius Posa, aki próféta és katona vala együtleg, a ki küzdé is azért, a mit megjósolt és aki a spanyol köpenyeg alatt a legszebb szívet hordozá, mely valaha Németországon szeretett és szenvedett. —

Réthy Dezsó.

(Folytatása következik.)

levelében „szemtelenégemet“ veri föl, miért követelésemet az ügy illetén állása mellett, nála szorgalmazám, és végül a levélnek: „az ön eljárása irányomban igen szemtelen“. (Utóbbi szó vastagon aláhúzva.)

„Le styl e'est l'homme“ — tartja egy francia közmondás, és én nem is kívánom S. F. úr ezen eljárását kommentárral kísérni, — azt a szarvasi kereskedő kar elbírálása alá bocsátom. — Itéljenek szarvasi t. kartársaim között, ki 5 évig voltam szerencsés körükben működni, és S. F. úr között, ki önálló működését ilyenmő eljárással kezdi meg. Szeged 1882. október 24.

Szécsi Ede.

ezég: Szécsi testvérek Szegeden

Folyó évi Október hó 18 napján az „Alföld“ szálloda éttermében Ritter János az orosházi evang. egyház egyik néptanítója engem, anélkül, hogy én arra legtávolabbról is okot szolgáltattam volna, a legutálatosabb gorombasággal megtámadott nyilvánosan, elmondott sehonnai, kártyás tékozlónak s koresmásnak, ki családjával mit sem törődve, azt kinezta és nyomornak teszi ki, és sok egyéb szemtelen, durva rágalmak és gyalázó kifejezésekkel sértegetett, ennél fogva mindaddig, míg az általa reám mondott kifejezéseket egyenkint és összesen be nem igazolja, én fentnevezettet egy becstelen, nyomorult rágalmazónak nyilvánítom.

Horváth János

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: Sipos Soma.

Hirdetmény.

Van szerencsém a nagyérdemű közönséggel tudatni, miszerint fűszer, festék, norinbergi és rövidáru

üzletemet

Özv. Krajner Gáborné házában a piactéren megnyitottam.

S midőn a t. cz. közönség kegyes pártfogását kérem; a legjobb árucikkeket és legjutányosb árakat biztosítom.

Szarvas 1882 okt. 14.

tisztelettel.

Hajas István.

GUTJAHR és MÜLLER Budapesten

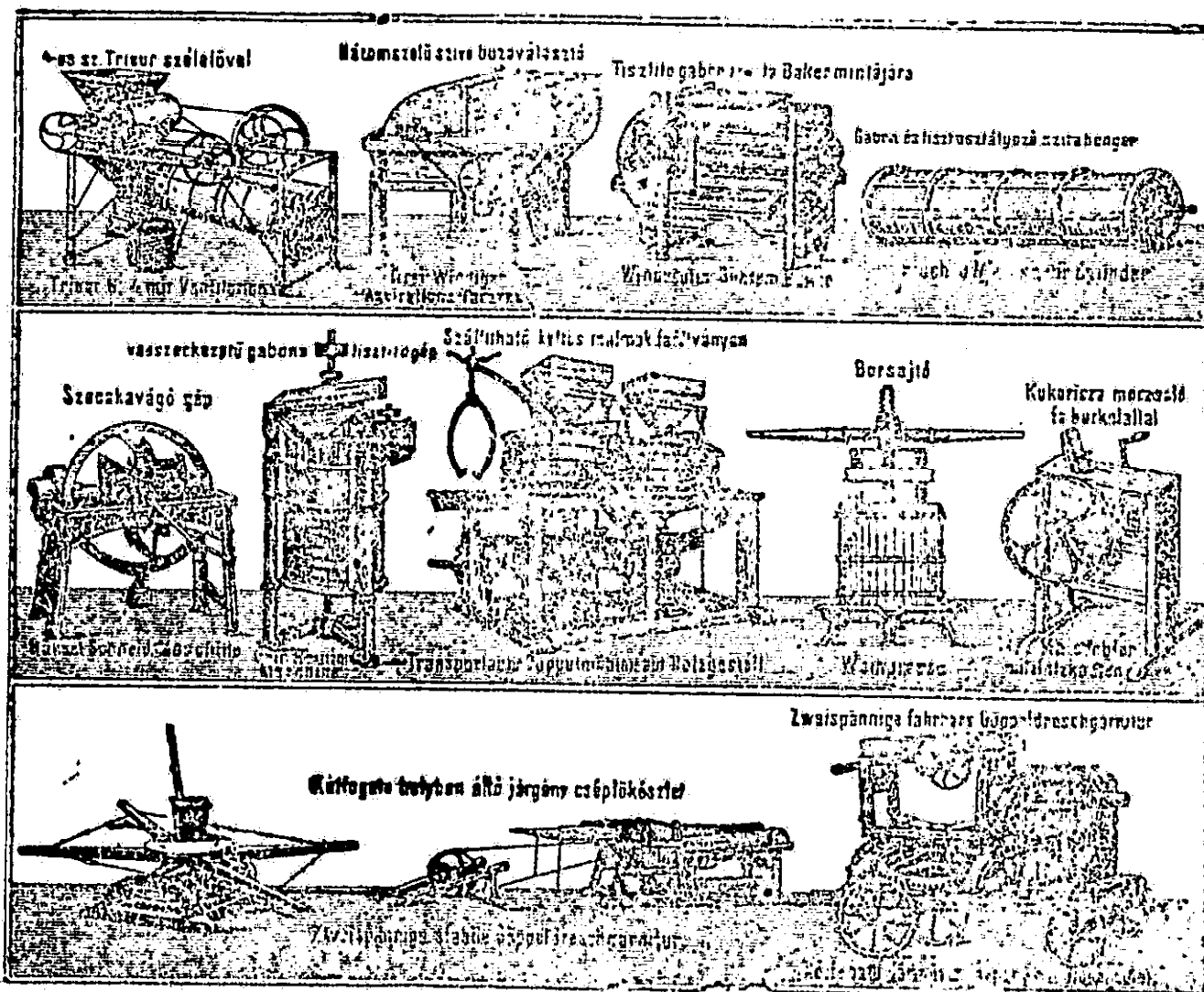
Első budapesti Trieur, rostalemez és gazdasági gépgyár (ezelőtt BROGLE J. és MÜLLER a Margit-hid közelében

ajánlják szolid szerkezetű és javított gyártmányukat, mint:

Trieurök gazdasági számára
Járgány-cső-lyégek.
Szelelő-rosták.
Kukoricza-morzsolók.
Szecsavágók,
Borsajtók.

Különlegességek malom-száma.

Duplamalmok.
Malom trieur-hengerek.
Gabona osztályzó hengerek.
Koptató-gépek.
Baraválasztó-gépek,
Turárok, Detacherök.

M-lyé-lyétrészek, u. m

Transmissiók

Szűrő-lyék

ROSTALEMEZ-lyék:

Csőplépreosták.

Liszthengerszíták.

Koptató lemezek.

Ráspolylemezek.

Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve,

Gyári raktár és képviselőség Szarvason. Elefant Pál urnál.

H i r d e t é s e k.

ELŐFIZETÉS

„B U D A P E S T I H I R L A P

c z i m ü f ő v á r o s i n a p i l a p r a.

A „Budapesti Hírlap“ a legolcsóbb s legterjedebb magyar lapok közé tartozik. Megjelenik mindennap még ünneputáni napokon is 12—16 oldalnyi tartalommal, melyben a politika, a társadalom, irodalom, művészet, a gazdasági és gazdasági élet röviden, szabatosan és hiteles források alapján tárgyalatik.

Közül a „Budapesti Hírlap“ élénken irt rendes rovatain kívül mindennap két tározát, állandóan egy-egy jel s a földrajzi, történelmi, irodalmi, tudományi és ismeret szerzői cikkei; van állandó vikarovata, vannak megbízható külföldi levelezői. Szóval a „Budapesti Hírlap“ a mellett, hogy hazai irodalmunk fő állásánál új gondolatokat, új eszméket tüntet ki, a verseny sikkrel veheti fő szerepét külföldi, vagy hazai lapjarsával, melyek mindegyikénél még hozzáolcsóbb.

A „Budapesti Hírlap“ állandó dolgozó társai a következők, u. m.: **Csukási József** szerkesztő, gróf **Teleki Sándor** ezredes, báró **Kassay Ivor**, **Rákosi Jenő**, **Balogh Pál**, **Szokolay Kornél**, **Kacziány Géza**, **Berényi László**, **Rákosi Viktor**, **Benedek Elek**, dr. **Volf Vilmos**.

A „Budapesti Hírlap“ előfizető ára **félévre 7 ft**, **negy dévre 3 ft 50 kr.**, **egy hóra 1 ft 50 kr.**

Cime: „BUDAPESTI HIRLAP“, Budapest, kalap utca 16. sz.

Tisztelettel ajánljuk a „Budapesti Hírlap“-ot a hazafias magyar közönség pártfogásába.

Csukási József, s. k. Rákosi Jenő, s. k.

A „BUDAPESTI HIRLAP“ kiadótulajdonos.

B R O G L E J Ó Z S E F

gép és rostalemez gyára Budapesten

Gyár: váczi ut az osztr. államvaspálya közelében. Rakár: váczi körút 68 sz.

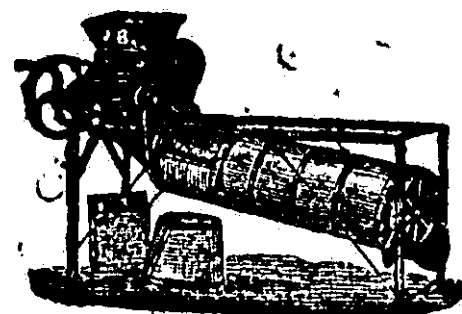
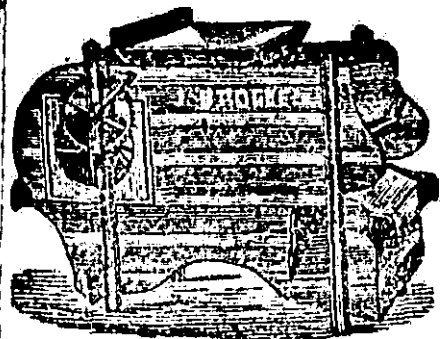
Ajánlja minden gazdasági kiállításon kitüntetett, javított gyártmányait mint:

Tiszturóket változó rostalemezre

Tisztítógépeket szelelővel

Különlegességeket malmok számára

28.466 szabadalmazott hármasekéket

Cséplőgép-rostáka lyukasztot' és hasított 'emeze' ee'

vas, acél, és horganyból, valamint mindennemű gazdasági gépek és szereket.

Árjegyzékek kívátra ingyen.

SZIKES ANTAL

KÖNYVNYOMDÁJA

S Z A R V A S O N.

ajánlkozik mindennemü nyomdaim unka gyors és diszes kiállítására.

Községi és gyámi rovatos ivenk,

HIVATALOS NYOMTATVÁNYOK,

minden alakban,

ÜGYVEDI ÉS KERESKEDELMII NYOMTATVÁNYOK

FALRAGASZOK, KÖRLEVELEK,

levélfejek és levélboritékok, névjegyek, füzetek és könyvek

a legjutányosb árákon állittatnak ki.

 Vidéki megrendelések pontosan teljesittetnek.